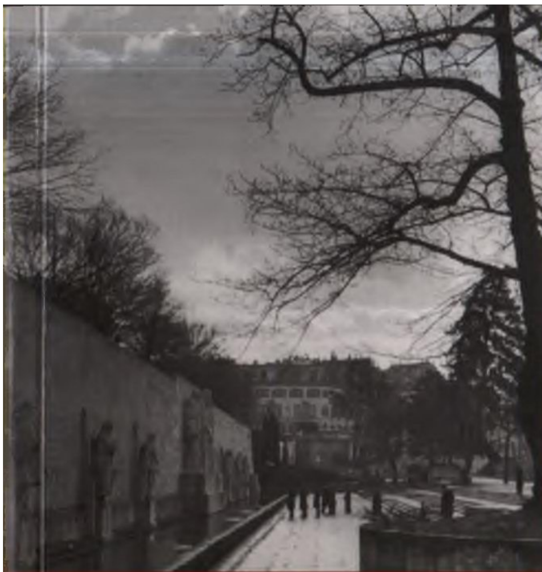

Beletristică

Jacques Chessex

★

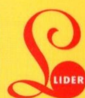
UN EVREU DREPT EXEMPLU

Jacques Chessex

UN EVREU

DREPT EXEMPLU

JACQUES CHESSEX

UN EVREU DREPT EXEMPLU

JACQUES CHESSEX

UN EVREU DREPT EXEMPLU

Traducere: Rodica Grigoriu

Editura LIDER

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României CHESSEX, JACQUES

Un evreu drept exemplu / Jacques Chessex; trad.: Rodica Grigoriu.

— Bucureşti: Lider, 2011 ISBN 978 – 973 – 629 – 278 – 1

I. Grigoriu, Rodica (trad.) 821.133.1 (494) – 31 = 135.1

UNJUIF POUR L'EXEMPLE

Edition Grasset & Fasquelle.

2009

www.editura lider. ro

I

Această poveste începe în aprilie 1942, într-o Europă trecută prin foc şi sabie de războiul lui Adolf Hitler, pe când Payerne era un oraş din cantonul Vaud, situat la marginea câmpiei Broye, aproape de graniţa cu Fribourg. Oraşul, care traversa o perioadă sumbră, a fost reşedinţa reginei Berthe, văduva lui Rudolf al II-lea, regele Burgundiei, care, în secolul al zecelea, a construit aici o abaţie. Rurală, îndestulată, burghezimea se face că nu vede prăbuşirea recentă a industriilor locale şi nici oamenii pe care i-a condamnat la sărăcie, cinci sute de şomeri care rătăcesc de ici colo, dintr-un total de cinci mii de locuitori.

Comerţul cu vite şi tutun lasă impresia unui oraş bogat. Şi mai ales mezelăria. Porcul sub toate formele, slănină, şuncă, picior, pulpă, cârnaţi, ruladă cu varză şi ficat, cap cu grăsime, cotlete afumate, paté, ureche... emblema porcului domină târgul şi îi conferă aspectul generos şi mulţumit. Cu ironie ţărănească, payernezii sunt numiţi „porcii roşii”. Cu toate acestea, curente obscure îşi fac loc şi se ascund în spatele certitudinii şi negustoriei. Feţe trandafirii şi îmbujorate, terenuri bogate, dar şi ameninţări latente.

Războiul e departe, se spune în mod curent la Payerne. E la alţii. Şi oricum ar fi, armata elveţiană ne oferă siguranţă, cu dispozitivul ei invincibil.

Infanterie elveţiană de elită, artilerie puternică, aviaţie la fel de performanţă ca cea a germanilor şi, mai ales, un dispozitiv antiaerian impozant, cu Oerlikon de 20 de milimetri şi tunul de 7.5. În toată zona deluroasă sunt baraje, forturi înarmate până-n dinţi, toblerone (sisteme de apărare anti-tanc) şi dacă situaţia se înrăutăţeşte, se ajunge la ultima metodă de apărare, invincibila „redută naţională” din munţii din Ţinutul Vechi. Ar trebui să fie mult prea şiret cel care ne-ar putea prinde descoperiţi.

Şi, la căderea serii, beznă. Perdele trase, obloane închise, orice sursă de lumină stinsă. Dar cine lasă în beznă pe cine? Cine ascunde ce? Payerne respiră şi

transpiră în slănină, tutun, lapte, carnea trupelor militare, banii Băncii Cantonale şi vinul comunei care trebuie căutat la Lutry, pe malurile îndepărtatului Léman, ca pe vremea călugărilor de la abaţie. Vinul care îmbată solar, de aproape un mileniu, o capitală cufundată în deşertăciune şi untură.

În primăvara când începe povestea, peisajele sunt frumoase, de o intensitate aproape supranaturală care contrastează cu laşitatea oraşului. Regiune întinsă, cu păduri vaporoase mirosind a zori proaspăt şi rece, văi acoperite de ceaţă, dar pline de vânat, pâlcuri de stejari uriaşi cu lemnul cald. La răsărit, dealurile mărginesc ultimele case, văile largi se prelungesc în lumina crudă, iar din plantaţiile nesfârşite tutunul începe să se ridice în vântul de câmpie.

Fagi înalţi, păduri joase, pâlcuri de pini, garduri vii, dumbrăvi luminoase străjuiesc dealurile de la Grandeour. Dar răul pândeşte. Nori negri se strecoară. O, Germanie, Reich al infamului Hitler! O, Nibelungi, Wotan, Walkirii, Siegfried strălucitor şi încăpăţânat, mă întreb ce furie mână aceste fantome răzbunătoare din Pădurea Neagră în blânda pădure din Payerne. Un vis rătăcit al unor absurzi cavaleri teutoni străpunge aerul din Broye, într-o dimineaţă din primăvara lui 1942, în care Dumnezeu şi o bandă de autohtoni nebuni au fost înşelaţi, o dată în plus, de Satana în cămaşă cenuşie.

II

În 1939) la izbucnirea războiului, unii dintre cei cinci sute de şomeri din Payerne sunt mobilizaţi în armata federală. Cele două sute de „inapţi pentru serviciul militar” îşi poartă sărăcia prin cafenele, supravieţuind din mici combinaţii şi munci mărunte de zilieri. Criza anilor treizeci este lungă şi ucigătoare. Economia locală merge prost. Banca din Payerne dă faliment. Mai multe uzine şi ateliere mecanice dispar, apoi o importantă cărămidărie, mai multe mori, distileria agricolă şi fabrica de condensatoare, care ofereau locuri de muncă la peste o sută cincizeci de persoane. Oameni cu feţe dubioase încep să bântuie

şoselele şi drumurile, cu un cercel de aramă în ureche şi o basma neagră în jurul gâtului descărnat. Cerşetorii sună pe la uşi. Cafenelele sunt pline de scandalagii. Nemulţumire, sărăcie, violuri, beţie, acuzaţii înverşunate.

Cine e vinovat? Bogaţii. Oamenii puterii. Evreii şi francmasonii. Ei ştiu întotdeauna să profite, mai ales evreii, când se închid uzinele. Este de ajuns să-i vezi pe evrei cum prosperă, evreii, cu maşinile lor, cu blănurile, cu negustoria care îşi întinde tentaculele, în timp ce noi, elveţienii, crăpăm de foame. Şi culmea, la noi acasă. Evreii şi francmasonii. Caracatiţe şi lipitori care ne sug sângele.

La Payerne sunt mai multe familii de evrei. Una dintre ele, de origine alsaciană, Bladt, ţine Galeriile din Vaud, magazin care a precedat monoprix-urile: articole de la Paris, menaj, jucării, modă, haine de lucru, pe Strada Mare, chiar în centru, singurul magazin cu de toate de prin partea locului. Câteva etaje, vreo douăzeci de angajaţi. Succesul şi relaţiile lui Jean Bladt, proprietarul şi directorul Galeriilor, stârnesc invidia, apoi mânia micilor negustori payernezi. Încă un evreu care îşi bate joc de noi. Uitaţi ce au făcut prin alte părţi.

În alte părţi, în alte părţi, adică în Germania, unde persecuţia evreilor dă şi altora idei, adică umflaţilor protestanţi, mâncători de carne de porc, fără ca cineva s-o mărturisească, pentru că în mediul nostru totul se face tacit sau prin insinuări.

Pegra evreiască. Paraziţii evrei. Evreul care înşală, care-şi întinde tentaculele în toată economia noastră, care se infiltrează în politică, chiar şi în justiţie şi armată. Uitaţi-vă la cavaleria noastră, unde evreimea prosperă.

La Avenches, la vreo doisprezece kilometri înspre Berna, s-a ridicat o sinagogă, în secolul trecut. Asta pentru că, acolo, comunitatea de evrei este mai activă şi mai stabilă decât la Payerne. Herghelie şi negoţ cu cai. Dar sinagoga va fi închisă şi zvonuri ciudate circulă prin vechiul ţinut roman, – oraşul este fosta capitală a împăratului Marc Aureliu. Naţiunea, organ al Ligii din Vaud, îi denunţă pe evreii din Avenches şi din Donatyre, un

sat apropiat, în care prezenţa unei familii evreieşti îi excită pe redactorii ziarului de extremă dreaptă. Cine ar trebui, de drept, să crească şi să vândă caii, de care armata noastră are atâta nevoie în aceste vremuri de război? Cine ar trebui să obţină profit din asta, în locul acestor jidani care sug sângele, măduva locală?

Nu rişti mare lucru dacă îl arăţi cu degetul pe vampirul evreu. La Lausanne, încă din 1932, un colectiv de avocaţi angajaţi, prin Liga din Vaud, de Marcel Regamey, a încercat să interzică evreilor accesul în barou. Condiţie extinsă la orice profesiune liberală şi la gradele superioare din armată.

De asemenea, de câţiva ani complotează şi se agită pastorul Philippe Lugrin, proaspăt titular al parohiei din Combremont, un antisemit înverşunat, membru al Ligii din Vaud, apoi al Frontului, apoi al Uniunii naţionale, care a ales teritoriul din Broye pentru a se infiltra printre şomeri, micii ţărani ruinaţi şi muncitorii ameninţaţi cu pierderea slujbei. În sălile din spatele cafenelelor din Payerne şi din satele vecine, acest personaj ţine mitinguri violente, bazate pe ura faţă de evreu şi de „Internaţionala jidovească”.

Pastorului Lugrin tocmai i-a fost luată parohia, nu atât pentru ideile sale, care nu par să deranjeze câtuşi de puţin Biserica, cât pentru că a divorţat de fiica unei puternice personalităţi din Lausanne.

Totuşi, Legaţia Germaniei veghează asupra lui şi îl plăteşte din umbră. Asta pentru că Philippe Lugrin este abil, înverşunat şi organizat. Liste cu evrei din Vaud şi Elveţia, liste cu afacerile şi activităţile lor, liste cu oamenii lor de încredere şi cu cei care îi finanţează, liste cu adresele lor, numerele de telefon şi de înmatriculare a maşinilor, Lugrin instigă, denunţă, caricaturizează şi cere măsuri dure, exemplare. Apropiat al Legaţiei naziste de la Berna, care-l susţine financiar şi logistic, acest straniu om al lui Dumnezeu amestecă în diatribele sale recenziile falimentelor recente ale unor industrii autohtone cinstite cu Tora, rapoartele de poliţie şi de la registrul comerţului,

Protocolul înţelepţilor din Sion, mitologia bătrânei Europe şi tezele lui Alfred Rosenberg, fascinaţia Doctorului Joseph Goebbels şi peste toate *Mein Kampf.* Un exemplu, cere el, iar şi iar. Răzbunare. Paraziţi. Moarte şobolanilor!

Asistenţa înţelege că trebuie să facă ordine şi să se debaraseze fără întârziere de o categorie răspunzătoare de umilirea lor. Strigăte şi aplauze. *Deutschland über alles! Die Fahne hoch!* înregistrarea cu imnul nazist, adusă de Lugrin în mica lui valiză, răsună în gramofonul bistroului. Noaptea asta, în spatele graniţelor închise, Europa este în mâinile lui Hitler. Stalingradul este încă departe. Aici, în câmpia liniştită de la Broye, la cafeneaua Crucii Albe, la Cerbul, la Winkelried, fiecare reuniune ţinută de pastorul Lugrin se termină cu zgomotul călcâielor alipite şi salutul cu braţul întins. Moarte evreilor. Heil Hitler! Să se instaleze domnia ta pentru o mie de ani, o, Führer, peste Europa ta reînviată!

III

La Payerne, discursurile pastorului hitlerist au găsit un teren deosebit de fertil. Făcând tot mai multe mitinguri, amplificând ranchiuna şi frustrările cauzate de criză, diabolicul Philippe Lugrin îşi vede eforturile încoronate de succes. În sălile obscure, unde l-am văzut acţionând, şi adesea noaptea, în hangare dezafectate, într-o cărămidărie părăsită, uneori într-o poiană din pădurea Invuarde, la lumina torţelor sau a farurilor motocicletelor aşezate una lângă alta, silueta slabă a ecleziastului, gesturile lui goale, părul lipit de cap, micii ochelari în stil Goebbels, dar şi cuvintele lui, proiectate cu răceală, dar care, sub această gheaţă, se simt arzând de convingere, au electrizat publicul lui de şomeri, de blazaţi, de ţărani dezamăgiţi, de sărăciţi, de scandalagii neputincioşi şi convulsivi. Toţi sunt pregătiţi acum să termine cu cangrena evreiască, caracatiţa, complotul internaţional care ne sabotează afacerile, ne ocupă băncile, ne sapă integritatea prin alianţe cu Moscova, New York, Londra, pentru a ne sufoca de la o zi la alta.

În locurile astea uitate de lume, detestarea evreului

are un gust iritant, acru-înţepător, de ţărână rumegată, răscolită, amestecată cu sângele lucios al porcilor, cimitirele pierdute în care oasele morţilor mai au încă ceva de spus, moştenirile fraudate sau sabotate, sinuciderile, falimentele, singurătatea, umilită de o sută de ori, a trupurilor scofâlcite şi flămânde.

Inima şi sexul au sângerat în pământul negru al strămoşilor, bulion gros, amestecând, în opacitatea solului, seva lor întunecată cu sângele hoardelor de porci şi de cornute. Spiritul, sau ceea ce-a rămas din el, s-a iritat cu greoaie gelozii atavice şi politice, căutând vinovatul de atâta nedreptate şi suferinţă, găsindu-l în evreul atât de diferit de noi, cu nasul lui borcănat, tenul măsliniu şi părul încreţit pe craniul lui mare. Evreu cu cont în bancă şi cu burtă, nu ne surprinde. Evreu cu circumcizie. Evreu care nu mănâncă la fel ca noi. Evreu îngrăşat din ce ne-a furat cu băncile lui, cu împrumuturile cu gaj, cu traficul lui de vite şi cai, pe care le revinde armatei noastre. Armata noastră!

Confuzie ereditară între sângele animalelor şi carcasele umane înfipte în destinul lor rural, care se descompun în pământul cimitirelor uitate. Destine prostrate, morţi care nu au trecut niciodată de orizontul acestor meleaguri, izolare, îndobitocire, obsesii, convingerea că sunt exploataţi, jupuiţi: cuvinte de ură.

E straniu că aceste cuvinte sunt repetate obsesiv în transparenţa dealurilor despovărate de prima primăvară cu lumina ci idilică. La poala abaţiei din calcar galben, viaţa oraşului se desfăşura ca şi cum nimic, nicio ameninţare, niciun pericol, nu ataca aerul şi sufletul. La piaţa din Payerne, în fiecare săptămână, în locul unde zburdă vântul de câmpie, sunt coşurile cu legume de iarnă, cu mere renete şi fructe uscate, panerele cu ouă, în ciuda „raţionalizării”, brânzeturile groase şi rotunde, smântână, mierea de pădure şi de păşune, sticlele cu licoare de struguri şi cu ulei de nucă. Lângă taraba tocilarului, o mulţime de măcelari şi cârnăţari se feresc de soarele primăvăratic sub corturi vopsite în portocaliu şi sub

prelate unde lumina filtrată face să strălucească splendida carne. Iar carne...

De unde ar putea veni un avertisment? Ca şi cum pământul prea gras din ţinuturile vecine ar ajunge în mod fatal în aceste fleici sângerânde, muşchi, coaste, ficat roşu închis cu halou de sudoare violet. În timp ce pe taraba vecină capete sculpturale de porc zâmbesc pe platourile albe, te gândeşti la capitelurile bisericii de alături, pe care acum zece secole o sfântă regină a voit-o pentru seninătatea şi fidelitatea supuşilor ei.

IV

La Payerne, la garajul fraţilor Ischi, în faţa primăriei şi a parcului cu căprioare, misterios şi răcoros, cel mai tânăr dintre fraţi, Fernand Ischi, s-a înscris, de mai mulţi ani în Mişcarea Naţională Elveţiană. Numitul Fernand a găsit în Georges Oltramare, de la Geneva, un fulminant lider de extremă dreaptă, mare seducător, tactician abil, orator fără scrupule şi provocator de tulburări. Oltramare are o strategie obsesională: victoria Germaniei naziste, deci exterminarea evreilor elveţieni.

La Geneva, Fernand Ischi, muncitor necalificat la garajul familial, mecanic ocazional de biciclete şi de motociclete, muritor de foame exilat din oraşul natal, l-a urmat pe şeful nazist, Georges Oltramare, la mitinguri şi s-a întors de acolo vrăjit[1].

Oltramare îl cinsteşte, îl flatează şi îl pune în legătură cu pastorul Philippe Lugrin. De atunci au loc numeroase şi febrile întâlniri între teologul şnapan şi ucenicul, şef de district.

— Aţi spus şef de district. Nu vă grăbiţi puţin?

— De la vârsta de şaisprezece ani, la terminarea şcolii unde a fost un elev mediocru, captivat exclusiv de lecţiile de gimnastică, Fernand Ischi este fascinat de Germania, de luarea puterii de către

Hider, de ascensiunea nazismului şi a violenţelor

1 Mai târziu, expatriat In Franţa ocupată intre 1941 şi 1944, Georges Oltramare a fost crainic şi moderator la Radio Paris, controlat de nazişti. Avea aici o cronici sub numele de *Dieudonné* - trimisul lui Dumnezeu.

sale. În 1936, în timpul Jocurilor Olimpice de la Berlin, vede pe ecranele de la Geneva filmele lui Leni Riefenstahl şi face o pasiune pentru idealul dur şi limpede al propagandei. Frumuseţea trupurilor ariene, stindarde, nuditate, blonde, fanfare de trompete gotice, priviri albastre fixate sus în privirea extatică a Şefului… Fernard Ischi se crispează de dorinţă şi de singurătate. Meschinăria oraşului natal. Raritatea prăzilor. Gimnast viguros, el însuşi adept al culturismului, Ischi îşi supra-antrenează musculatura şi îşi provoacă propriile forţe în exerciţii din ce în ce mai grele. Mic de statură, „dar exact de înălţimea lui Adolf Hitler”, repetă el cui vrea să-l asculte, cu fruntea deja pleşuvă la treizeci de ani, dar cu trunchiul arcuit, cu umerii largi, cu bicepşii bine conturaţi sub cămaşa cenuşie, afişează şi cultivă, deşi căsătorit şi tatăl unui băiat şi a doua fete, o reputaţie de Don Juan, care-i compensează eşecul social. Pentru moment, strâns legat de spioana Catherine Joye, membră a Mişcării Naţionale şi agitatoare, al cărei soţ, Marcel Joye, îi acoperă acţiunile şi desfrâul entuziast, Fernand Ischi este amantul unei devoratoare de bărbaţi, servitoarea bine informată şi agentul perfect de legătură de la Cafeneaua Winkelried, în Payerne, dar şi al tinerei sale prietene Annab, de şaptesprezece ani, pe care o va face în curând să cedeze fantasmelor sale până la supunere desăvârşită. Membrilor partidului său, îngrijoraţi sau poate invidioşi pe aceste dezmăţuri, Fernand Ischi le repetă preceptul lui Adolf Hitler: „Nu este nimic mai frumos decât să formezi o tânără”. Fernand Ischi, împreună cu vreo douăzeci de locuitori din Payerne, au depus jurământ în Partidul nazist. Este infatuat şi prost. Dar şiret, practic, el însuşi bine informat, devorat de ură, de dorinţa de revanşă şi de putere. Îi detestă pe evrei, dar îi urăşte şi îi dispreţuieşte şi pe burghezii din Payerne, cărora nu le-a scăpat că întâmpina dificultăţi şcolare şi că era pus în inferioritate, la garajul familiei, de fraţii lui autoritari. Deja de foarte tânăr, de când a terminat şcoala, are întotdeauna o armă la el, un Walther 7.65, pe care îl arată ca să facă pe

şmecherul. Şi să intimideze. Să ameninţe. Într-o pivniţă din oraş, în care coboară ca să bea, Ischi trage într-o fată în costum de baie dintr-o reclamă la vermut. Îi ocheşte sânii şi sexul. Într-o altă seară, după un miting al pastorului Lugrin, îl ia pe Georges Ballotte, de nouăsprezece ani, ucenic mecanic la garaj, pe locul din spate al motocicletei. Amândoi înarmaţi se îndreaptă în mare viteză în direcţia Provensale, vila Bladt. Pe drumul de la Courcelle, Fernand Ischi trage mai multe focuri în ferestrele şi pereţii locuinţei.

Trezit pe neaşteptate, Jean Bladt încearcă să alerteze poliţia: nimeni, postul este gol. Iar a doua zi în zori: „Sigur era vântul”, spuse poliţistul de serviciu. „Sau o pisică. O bufniţă. Sau o halucinaţie. Asta e. Trebuie că aţi visat. Nu văd cine s-ar putea distra trăgând cu pistolul în casa dumneavoastră, la ora două şi ceva dimineaţa...”

Cu numeroasele sale metrese, Ischi nu şovăie să-şi pună în aplicare jocurile rituale de supunere. Una dintre ele povesteşte că, în timp ce se oferă, o biciuieşte cu o centură de la Waffen SS. De altfel, el îşi ia poziţia, lipeşte călcâiele cu zgomot şi repetă de o mie de ori în faţa oglinzii salutul cu braţul ridicat. Apoi îl pune pe fotograful Juriens să-i facă o poză în uniformă.

„Nu se vede...” spuse jandarmul responsabil cu rondul de zori. Ba da, se vede. Dar mai degrabă şi-ar tăia limba, şi-ar crăpa ochii şi urechile decât să recunoască că ştie ce se urzeşte la garaj. Şi în sălile din spate ale anumitor cafenele. Şi în pădure. Şi la pastorul Lugrin. Şi maşinaţiile, comploturile, reţelele Legaţiei Germaniei din Berna, care îi inspiră şi îi susţin pe naziştii elveţieni, începând cu Oltramare, la Geneva, şi Lugrin în regiunea Vaud. Şi acţiunile MNE, puternica şi răzbunătoarea Mişcare Naţională Elveţiană, a cărei celulă payerneză a fost scoasă din adormire de Ischi, care o conduce cu o mână de şef de district, în curând la putere.

După demonstraţiile cu reclama şi împotriva vilei Bladt, Fernand Ischi şi Georges Ballotte, ucenicul lui, redactează ameninţări anonime pe care le trimit familiilor

evreieşti din regiunea Lausanne şi din Broye.

Apoi, la ordinul lui Lugrin, pregătesc două atentate împotriva sinagogilor din Lausanne şi din Vevey. „O să le aruncăm în aer tabernacolul!” rânji sinistrul pastor, netezindu-şi fruntea cu amândouă mâinile, semn de satisfacţie deosebită. Atentatele nu vor avea loc, din lipsă de timp şi de complici la faţa locului.

La Vevey, şi mai ales la Lausanne, comunitatea evreiască este mai densă şi mai organizată decât la Payerne. Oricum ar fi, scrisorile anonime, intimidările, ameninţările telefonice, planurile de dinamitare şi de incendiere, toate aceste activităţi vor fi în permanenţă comandate şi supravegheate de pastorul Lugrin, care nu va înceta să furnizeze liste şi planuri complotiştilor din Payerne.

Pentru a se destinde de povara responsabilităţilor sale, de multe ori, în toiul nopţii, Fernand Ischi o trezeşte pe tânăra Annah, pe care o terorizează supunând-o la scenarii crude.

— În genunchi, Annah. O să facem ca şi cum ai fi evreică.

În genunchi, Annah. Eşti evreică, Annah.

— Eşti de-a dreptul nebun, spuse Annah.

Este goală. Se supune tremurând.

Centura şuieră şi se abate pe spatele şi pulpele tinerei. Sângele ţâşneşte. În genunchi şi el, Ischi linge sângele care a curs, „sângele tău de evreică, Annah, sânge de scroafa”.

În afara graniţelor închise, foarte departe, foarte aproape, Panzerdivisionen şi Luftwaffe au aruncat în aer orice apărare. Polonia a căzut, Cehoslovacia, Ungaria, România, Belgia şi Franţa sunt ocupate, Italia aliată, Japonia a intrat în joc şi Panzerele, negrele şi indestructibilele Panzere, se lansează acum împotriva lui Stalin. Moarte iudeo-bolşevismului. Victoria totală este o treabă de câteva săptămâni. Cel mult, de câteva luni. La sfârşitul anului acesta.

1942, toată Europa şi Rusia vor fi supuse lui Hitler.

Să înceapă domnia. Şi chiar aici, la Payerne, să fie stabilite primele trepte ale domniei elveţiene naziste, domnie în domnie, al cărei şef, Ischi, cu partidul lui de viteji, va fi conducătorul purificator.

Ora şapte seara, luni, 6 aprilie 1942. Soarele coboară în aerul primăvăratic proaspăt şi uşor. Ischi a luat motocicleta şi s-a îndreptat spre dealurile care domină Payerne la răsărit, a făcut o haltă în cătunul Trey. Acum priveşte câmpia întinsă în lumina difuză. La ce se gândeşte el, Fernand Ischi, în acest moment melancolic de primăvară, în faţa spaţiului scăldat în ceaţă şi a dealurilor care se întind până la orizontul de la Surpierre, cu crestele pădurilor din Lucens. Este el mişcat în străfundul sufletului de amintirea alor săi, oameni buni, oameni iubitori, cărora le va produce cea mai mare durere din viaţă comiţând crima? Atâţia prieteni i-au întors deja spatele. De atâtea ori femeia lui, înspăimântată, l-a implorat să renunţe la proiect.

Şi copiii... Tot viitorul lor. Dar acest cuvânt, viitor, a produs o tresărire în corp, Ischi se încordează, se reculege, îşi reproşează imediat acest moment de slăbiciune. Viitorul este victoria germană. Viitorul este Provincia de Nord, al cărei şef va fi el, prefectul, şeful de district necontestat şi eficient. Viitorul este Adolf Hitler şi triumful Noii Ordini asupra unei Europe debarasate de râme şi reunificate în Marele Reich. Atunci ce să faci cu micile dealuri, cu ceaţa de seară în curând risipită la orizont? Alungă cu un gest vechile reverii ca şi ceaţa, se urcă din nou pe motocicletă, eroul dur, şi se duce să o întâlnească pe tânăra Annah, cu fesele vărgate de lovituri de centură, în apartamentul cu o singură cameră, pe strada Granges, pe care i-l împrumută servitoarea de la Winkelried.

V

În 1942, sunt mai multe familii de evrei la Payerne, printre care Bladt, Gunzburger, negustori de ţesături şi de veşminte de lucru, şi Fernand Bloch, care şi-au găzduit părinţii alsacieni. Doamna Bloch îndură cuvintele ironice şi ameninţătoare ale responsabilului grefei municipale, de fiecare dată când trebuie să-şi reînnoiască permisul de şedere. Nu o dată, copilul Bloch este insultat şi molestat la întoarcerea de la şcoală. Se aruncă în el cu pietre, este lovit cu nuiele. „Jidan murdar”, strigă puştii, pe care părinţii îi încurajează cu râsete batjocoritoare şi cu aplauze. Înnebunit, tânărul Bloch se ascunde la el, refuzând să se întoarcă la şcoală.

Între timp, pastorul Lugrin îi va convinge pe Ischi şi pe naziştii lui să treacă la fapte. Totul este pregătit pentru exemplul pe care banda trebuie să-l dea Elveţiei şi evreilor paraziţi de pe teritoriul ei. Aşadar trebuie ales, fără întârziere, un evreu reprezentativ, extrem de vinovat de rapacitate scârboasă şi trebuie lichidat în mod spectaculos. Avertisment şi ameninţare. O să facem curăţenie. O să epurăm. Aşa vom grăbi soluţia finală. *Sieg heil!*

Lipseşte victima. Unul dintre jidanii din Payerne? Jean Bladt este în capul listei. În orice caz, ca fiecăruia dintre paraziţi, îi va veni şi lui rândul. Şi cu cât mai repede, cu atât mai bine. Avenches? Ar fi mai puţin răsunător decât Payerne, unde trebuie lovit cu forţă, întrucât aici urmează să se instaleze noul guvern. Până la urmă, sinistra alegere cade pe un negustor de vite evreu din Berna, practicantul şi înstăritul Arthur Bloch, bine cunoscut de ţăranii şi măcelarii din toată regiunea, ceea face din el o victimă foarte evidentă şi exemplară. Următorul târg de vite are loc la Payerne, joi, 16 aprilie. Arthur Bloch nu va lipsi. Acolo trebuie acţionat. În ziua aceea se va da exemplul.

Ideea a venit de la fraţii Marmier şi de la servitorul lor, Fritz Joss. Dar cine sunt fraţii Marmier? La garaj, în jurul şefului de district Fernand, s-a format repede un grup dubios, căruia i s-au adăugat doi ţărani ruinaţi, fraţii Max

şi Robert Marmier şi corpolentul lor valet, Fritz Joss, un locuitor din Berna tăcut şi atletic, care îşi urmează orbeşte stăpânii. Fritz Joss este omul perfect pentru această acţiune, rezistent la efort, neobosit. Fraţii Marmier şi-au condus prost ferma şi au pierdut-o. Atunci a încolţit sâmburele răzbunării. S-au transformat în căruţaşi, propunând să asigure aprovizionarea între ferme, pieţe şi cazarma aeroportului militar recent construit, la cinci kilometri de oraş, în direcţia Grandeour. De doi sau trei ani treburile merg ceva mai bine, dar Marmierii nu au uitat că au pierdut ferme şi terenuri. Cu toate acestea, tocmai au cumpărat un mic local la Payerne, în vechea Rue-à-Thomas. Vom vedea că această căsuţă modestă va căpăta o importanţă sordidă în povestea noastră. O poveste asupra căreia suflă cu o respiraţie otrăvită pastorul Philippe Lugrin, sufletul blestemat al Mişcării. 1 este cel care nu încetează să adauge nume noi pe lista evreilor care urmează să fie terorizaţi, el este cel care îl convoacă regulat pe Fernand Ischi la biroul său din Prilly, pentru a-i dicta ordinele MNE, el este cel care trei seri nesfârşite în fiecare săptămână le vorbeşte şi îi îndoctrinează pe membrii şi simpatizanţii din Payerne şi din împrejurimi şi tot el este cel care face legătura cu Legiunea Germană.

Sâmbătă, 4 aprilie, l-a convocat pe Fernand Ischi la Prilly. „A sosit momentul”, i-a spus Lugrin. „Nu mai putem aştepta, *Heil Hitler!*”

Exaltat, ca de fiecare dată când trece prin Prilly, Fernand Ischi se uită la trofeele naziste de pe pereţi, la decoraţii, la portretul mare al lui Hitler în uniformă cenuşie, cu crucea de fier pe piept şi brasarda Partidului. Pe perete şi pe rafturile bibliotecii trece în revistă fotografiile teoreticianului Rosenberg, ale lui Himmler, Albert Speer, ale Doctorului Joseph Goebbels şi ale invincibilului Riefenstahl. Pentru a-l încânta, pastorul i-a oferit locul din fata lui, în biroul aflat la umbra unui tei cu frunze proaspete. Îi întinde un pachet de Laurens roşu, ţigările pe care le preferă Ischi, apoi deschide o sticlă de vin de Rhin oferita de Legaţia Germaniei. Lugrin aprobă

alegerea lui Arthur Bloch. Îşi netezeşte fruntea cu amândouă mâinile cu degete line, îi zâmbeşte lui Ischi care este cuprins de exaltare. „Bun plan”, spuse el măgulitor. „Fină strategie. Cine nu-l ştie pe Arthur Bloch la Payerne? Ca pe lupul alb. Ha, ba, ha. Şi în curând ca pe dragul său ţap ispăşitor!”

Fernand Ischi s-a întors de la Prilly foarte exaltat şi beat de mândrie. În sfârşit, dovada care se aşteaptă din partea lui. Un evreu drept exemplu. Recunoaşterea.

Acum totul va fi clar. Toată comunitatea elveţiană de jidani va înţelege ceea ce sare în ochi. Şi apoi, cade bine. Pe 16 aprilie, ne debarasăm de Arthur Bloch. Pe 20 este ziua lui Adolf Hitler. Se poate conta pe Legiunea Germaniei pentru a-i da vestea cea bună lui Adolf Hitler în lunea aceea, pe 20, iar el îşi va aduce aminte de cadou, curând, când la putere va sosi Noua Ordine.

VI

Arthur Bloch are şaizeci de ani. Gură mare, buze groase, obraji rotofei, frunte înaltă sub părul lins, negru încă şi lucios, împărţit la stânga de o cărare dreaptă. De înălţime mijlocie, mai degrabă gras, întotdeauna îmbrăcat în culori închise, vestă, cravată neagră, costum cu haină încheiată până sus, îşi comandă costumele la un croitor din capitală, dl. Isaac Bronstein, pentru a-şi face numeroase buzunare interioare la sacouri şi pardesie. Detestă să se încurce cu serviete sau mape, pune întotdeauna la el, în portofel, bancnotele necesare cumpărăturilor. Un lanţ de ceas fără brelocuri îi traversează oblic pântecele.

Surd de urechea stângă, în societate Arthur Bloch înclină capul pentru a auzi conversaţia. Urechea stângă este adeseori echipată cu un Sonotone. Poartă negreşit o pălărie de fetru neagră sau gri închis, de formă rotunjită, şi nu iese niciodată iară bastonul de alun, cu mânerul lucind de transpiraţie. Cu ajutorul bastonului are obiceiul să împingă şi să împungă vitele în coaste sau din spate, pentru a le examina mai bine în vederea cumpărării.

Arthur Bloch s-a născut la Aarberg, în cantonul Berna, în 1882. Singurul băiat din familie şi cel mai mare

din patru surori. Arthur Bloch avea nouă ani la moartea tatălui său, în 1891. Mama îl trimite să înveţe limba la Institutul francez din Remiremont. Arthur merge la internat, apoi urmează şcoala de recruţi la cavalerie, la Lucerna, iar la Thoune este deja călare. În 1914, la declararea războiului, este mobilizat în armata elveţiană ca dragon. Aici îşi pierde auzul la o ureche.

În 1916, la treizeci şi patru de ani, preia negustoria cu vite de la unchiul său Jakob Weil. Afacerile merg bine. În 1917 se căsătoreşte cu Myria Dreyfus, o tânără din Zürich, cuplul se instalează la Berna, pe strada Monbijou, la numărul 51, o stradă elegantă nu departe de gară, unde familia Bloch locuieşte încă în 1942.

Un prim copil moare de mic. Apoi vin pe lume Liliane Desiree, în decembrie 1921, şi cea mai mică Eveline Marlise, în martie 1925.

Arthur Bloch este un om bun, generos, mereu neschimbat. Rabinul Messenger va vorbi despre firea lui liniştită. Şi Georges Brunschwig, preşedintele comunităţii israelite din Berna, va aminti devotamentul lui Arthur Bloch pentru Elveţia, unde tatăl său a fost naturalizat elveţian la Radelfingen, lângă Aarberg, în 1872.

Negustor de vite de peste douăzeci şi cinci de ani, Arthur Bloch este obişnuit cu târgurile de animale de la Broye, în această calitate se duce regulat la Oron, la Payerne, – preferă Payerne, unde îi cunoaşte personal pe toţi ţăranii şi măcelarii pe care evenimentul îi aduce împreună. Arthur Bloch obişnuieşte să parcurgă pe jos drumul scurt, ritmat de bastonul lui nelipsit, între strada Monbijou şi gară. Urcă în primul tren de Broye, care ajunge la Payerne prin Avenches.

Îi pl ace călătoria de o oră şi jumătate prin întinderile de iarbă şi de văi încă pline de ceaţă în lumina zorilor.

Sosirea în gara din Payerne la ora 6 şi 18. Castani înfloriţi, dealuri mătăsoase, timp cu atât mai frumos cu cât ameninţări se fac simţite dinăuntru şi din afară. Dar Arthur Bloch nu vede ameninţarea. Arthur Bloch nu o simte.

La târg se plăteşte cu bani gheaţă. Fără complicaţii,

fără hârtii. Se bate palma. Arthur Bloch are portofelul greu de bancnotele pe care le va da pentru vacile şi boii cu pielea roşcată pe care-i va ochi la faţa locului. Are ochi, este respectat, plăteşte bine, goleşte bucuros paharul de vin alb care se dă chiar la târg sau la grajd, pentru a încheia tranzacţia şi a lăsa uşa deschisă pentru altele. Se aşază la masă şi în cafenelele în care merg să bea clienţii lui, la Vânzare, Crucea Albă, Cerbul, Leul de Aur, cunoaşte multă lume, îşi plăteşte rândul, fixează noi întâlniri. Feţe roşii, frunţi transpirate, mâini mari, fum de trabuc Fivaz şi de pipe friburgheze, veste încheiate peste portofele umflate de tranzacţii bune. Şi toate aceste voci cu accentul greu, exclamaţii şi apeluri, pe care vinul de la Belletaz le stârneşte şi le încălzeşte timp de mai multe ore.

Apoi Arthur Bloch ia din nou trenul spre Berna şi se întoarce acasă liniştit, în strada Monbijou, unde Myria a pregătit masa de seară, pe care cuplul o serveşte senin, cu supunerea la o Lege pe care Arthur nu o încalcă niciodată.

Joi, 16 aprilie, în zori e răcoare afară, un vânticel suflă peste Payerne. De la ora 7 dimineaţa, ţăranii şi-au legat vitele, în piaţa Târgului, de barierele late de metal care sună când vacile, boii sau taurii trag de sfoară sau de lanţ.

Înarmaţi cu lopeţi de metal şi cu mături mari de trestie, băieţii de la grajduri adună balega şi o aruncă în tomberonul aşezat, în acest scop, la capătul pieţei, pe partea gării, de-a lungul şinelor de cale ferată, sub castanii cu frunze deja mari.

Pielea bovinelor, crupele, nările fumegă în aerul proaspăt. Vitele scot mugete. Dintr-un vagon vopsit în roşu coboară o mică turmă, care vine să îngroaşe numărul deja considerabil al animalelor parcate acolo. În total, aproape o sută şaizeci de capete. Este primul târg al anului, de la aşa ceva nu se lipseşte.

În acea joi, 16 aprilie 1942, Arthur Bloch este în piaţa Târgului la ora opt. Binevoitor, salută cunoscuţii, stă de vorbă cu Thevoz din Missy, Avit Godel din Domdidier, cu măcelarul Bruder şi cu Bosset, Jules Brasey, şi desigur cu

Losey de Sevaz. Se opreşte mai mult în faţa vitelor lui Emile Chassot, din Villaz-Saint-Pierre, o splendidă pereche de boi roşcaţi cu coarnele albe, pielea lucioasă, nasul albăstrui şi umed. Animalele au greabănul curat, burta lată, coapsa netedă, semne pentru o carne foarte bună. Douăzeci şi cinci de ani de negustorie cu vite nu au tocit curiozitatea lui Arthur Bloch. Îi place să vadă, să pipăie, să adulmece, să atingă vitele pe care le cumpără, pe care le revinde, uneori pe care le regăseşte la alte târguri. Cu capătul bastonului împinge unul dintre boii de la Villaz-Saint-Pierre, apoi întinde mâna, revine pentru a pipăi coapsa, mângâie încetişor ceafa…

Arthur Bloch este de încredere, nici grăbit, nici arogant. Liniştit, atent, are încetineala prudentă a ţăranilor din partea locului. Pentru că are de-a face cu ei, fără să le semene, se simte de mult timp de-al lor, şi este stimat şi respectat de ei. Ceea ce n-a văzut Arthur Bloch, prea ocupat să examineze şi să cumpere vitele lui Godel, lui Chassot, lui Jules Brasey sau ale lui Losey de Sevaz, este că de o jumătate de oră, un mic grup de oameni tăcuţi, cu veste din piele şi chipuri întunecate, s-a strecurat cu paşi furişaţi în târg, fără să-l piardă câtuşi de puţin din vedere.

Mai întâi au păstrat distanţa, apoi s-au apropiat şi acum îl supraveghează.

Grupul este banda de la garaj. Naziştii din Partidul lui Ischi: Ischi însuşi, şeful, ucenicul Georges Ballotte, cei doi Marmier, Max şi Robert, şi atleticul valet Fritz Joss. Dar conspiratorii se ştiu observaţi şi se îngrijorează.

— Suntem prea vizibili, spuse Ischi. Prea reperabili. Mă întorc la garaj. Ne trebuie diversiune. Tu, Max, mergi să bei un pahar ca să afli ce se vorbeşte în cafenele. Tu, Robert, cu Ballotte şi Fritz, îl aduceţi pe jidan în Rue-à-Thomas şi acolo îl executări. Eu revin cu ordine.

y

Rămân aşadar Robert Marmier, ucenicul şi valetul Fritz Joss. Pe neaşteptate, Robert se hotărăşte să se adreseze lui Arthur Bloch, în momentul în care acesta duce

mâna la portofel ca să plătească viţica pe care o cumpără de la Cherbuin din Avenches.

— Domnule Bloch, vă rog…

Dar Arthur Bloch vorbeşte cu Cherbuin, apoi cu Brasey, apoi cu Losey, se lasă condus spre alte vite, pipăie cu bastonul. Timpul trece. Este ora nouă şi patruzeci şi cinci. Începe să fie cald în piaţa Târgului, iar cei trei conspiratori transpiră.

— De data asta mergem, spuse Robert.

Îl abordează din nou pe Arthur Bloch.

— Bună ziua, domnule Bloch, spuse Robert, ridicând vocea. A observat Sonotonul şi faptul că Arthur Bloch pleacă urechea stângă pentru a încerca să audă ce se spune. Apoi continuă foarte tare:

— Domnule Bloch, fratele meu ar vrea să vândă o vacă. Pe Rue-à-Thomas, la grajd, aici imediat.

— Rue-à-Thomas, repetă Arthur Bloch, fără să bănuiască ceva.

VIII

Ajung în Rue-à-Thomas. Drumul scurt a fost parcurs în tăcere. Arthur Bloch nu bănuieşte în continuare nimic. Să fie obosit? Adormit de afacerile bune de azi dimineaţă? E de mirare, din partea unui om atât de prudent, să aibă atât de puţin discernământ în faţa lui Robert Marmier, ţăran ratat şi şarlatan, a valetului cu chip de brută şi mai ales a tânărului Ballotte, a cărui alură de tâlhar ar fi trebuit să-l pună pe gânduri. Dar nu există logică în faţa morţii. Intrând în grajdul de pe Rue-à-Thomas, Arthur

Bloch nu ştie, *nu simte*, că merge în cea mai cumplită măcelărie.

Nu sunt acolo decât două vaci, neobişnuit pentru o fermă funcţională. Arthur Bloch tot nu se îngrijorează.

La intrarea celor patru oameni în grajdul întunecat, una dintre vaci îşi întoarce capul în direcţia lor, râcâind solul şi mişcându-şi lanţul. Vizibil impresionat, Arthur Bloch nu se aştepta să descopere un exemplar aşa de frumos

— Asta este, spuse Robert Marmier şi îndreptă spre

ea lanterna.

O vită de un galben aproape roşcat, cu şira spinării lungă, cu flancurile marcate cu puf fin deasupra ugerului plin.

Mirosul apasă de jur-împrejur, de eructări umede, de salivă, de lapte tandru sexual.

Ochiul femelei străluceşte la soarele care pătrunde printr-un geam şi la lanterna îndreptată spre ea.

Tăcut un lung moment, Arthur Bloch pipăie flancul, pântecele alb, cu mâna şi cu bastonul.

— Şi cât face, minunea asta? spuse în sfârşit, ca şi cum ar visa.

— Două mii patru sute, spuse Robert.

— Două mii, tăie Arthur Bloch, care s-a trezit deodată.

— Două mii, două mii, nu pot…

— Iar eu nu dau un franc în plus.

Tocmeala a început. Robert Marmier se prinde în joc. Ballotte şi Fritz sunt furioşi de atâta zel.

„Hotărâsem să-l executăm imediat!” Robert face prea mult. Arthur Bloch, şiret, tentat de vita de vânzare, se preface acum că renunţă.

— Păcat. Renunţ.

Şi insistă, înciudat:

— Am spus, e clar. Nu pot să dau un franc în plus.

Îi strânge mâna lui Robert, întoarce spatele şi se îndreaptă spre ieşire.

Georges Ballotte şi Fritz Joss ezită între mânie şi uşurarea falşilor duri. Robert, foarte palid, se sprijină de perete.

Dar Arthur Bloch este tentat. Vaca este bună, afacerea merită. Face câţiva metri pe stradă, lasă să treacă cinci minute, revine şi trece pragul grajdului. Este ora zece şi treizeci şi cinci. Cei trei complici sunt îngroziţi.

— Ei bine, vaca asta, spune Arthur Bloch. Fac un efort. Mai pun cincizeci de franci şi o iau.

— Două sute, spuse Robert Marmier, cuprins de panică, de parcă ar conjura inevitabilul.

Arthur Bloch izbucneşte în râs.

— Haida de vreţi să mă ruinaţi! E prea scump. Cu atât mai rău. Renunţ.

Pentru a doua oară spune la revedere, îşi îndeasă pălăria, iese cu paşi înceţi.

Complicii sunt paralizaţi. Ballotte îl înjură pe Marmier.

— Ai înnebunit, sau ce?

— Se va întoarce, spuse Robert. Şi de data aceasta, nu-l ratăm.

Robert are dreptate. Uşa grajdului a rămas deschisă. E aproape ora unsprezece în lumina puternică de afară, când pasul greu al lui Arthur Bloch se face auzit pe Rue-à-Thomas. Pentru a treia oară, spre stupoarea celor trei bărbaţi, Arthur Bloch este în grajd, semnându-şi condamnarea la moarte.

Abia s-a apropiat Arthur Bloch, Ballotte îl împinge din spate pe valetul Fritz terorizat, care ţine în pumnul drept o bară grea de fier.

— Atinge-l, şuieră Ballotte.

Surd de o ureche, Arthur Bloch nu a auzit nimic.

Fritz Joss şovăie, în picioare, în spatele cefei şi a corpului solid al evreului care pipăie vaca de vânzare, palpează, mormăie în faţa vitei. Cum să lovească, sub pălărie sau în plină ceafa? Deodată l; rit/ simte în coaste ţeava revolverului ucenicului. Ballotte îl împunge cu arma:

— Ordin de la Partid. Omoară-l. Hai! Termină cu porcul.

Uriaşul Joss ridică bara de fier, o prăvăleşte violent peste capul evreului care se prăbuşeşte la pământ, unde se zbate convulsiv, cu ochii daţi peste cap, cu spume la gură, în timp ce un strigăt nesfârşit ţâşneşte odată cu respiraţia din corpul masiv prăbuşit şi tremurător. Pălăria a căzut în rumeguş. Arthur Bloch încă geme.

— Nu e mort, ticălosul, şuieră Ballotte, care apropie ţeava revolverului de craniul neted.

Fruntea este albă, lucind de sudoare. Geamătul întrerupt de horcăieli. Ballotte trage. Corpul lui Bloch se

lipeşte şi mai strâns de pământ. Un firicel de sânge apare la gură.

— E mort, spune Marmier.

— Să-i fie de bine, rânjeşte Ballotte. Aşteptăm ordinele şefului.

Este ora unsprezece şi cincisprezece. În zăpuşeala grajdului, cei trei bărbaţi sunt acoperiţi de sudoare. Corpul lui Bloch ocupă aleea scurtă dintre grajduri, în rumeguş şi paie chipul a devenit rigid, de un alb transparent de culoarea lumânării, va spune unul dintre asasini în timpul anchetei. Ballotte se apleacă peste cadavru.

— Un mort pute, spuse el înfundat.

— Mai ales un evreu, spuse Marmier.

— Nu s-a terminat, spuse Ballotte. Ni s-a comandat să facem *să dispară* un jidan. Şi corpul acesta? Ce facem cu acest maldăr de seu?

— Am putea să-l dizolvăm în acid clorhidric, spuse Marmier. Am cumpărat litri întregi de la drogherie pentru fosele sceptice, nimeni nu va bănui.

— Ar dura prea mult, tranşează Ballotte. La greutatea slanei ar trebui cel puţin trei zile. Nu ne putem permite luxul să-l lăsăm să se dizolve. Porc infect.

În acel moment intră Ischi, urmat de Max. Acum grupul este complet, este ora unsprezece şi douăzeci, cei cinci bărbaţi transpiră în bluzoanele de piele.

— Bună treabă, spuse Ischi.

Se apropie de mort, se apleacă asupra corpului, râde, dă o lovitură de picior în cadavru.

— Heil Hitler!

— Heil Hitler! repetă ceilalţi patru care şi-au regăsit curajul.

— Şi acum? întreabă Ballotte.

— Acum îl facem să dispară.

— Acid clorhidric? mai încearcă Marnier.

— Imbecilule! strigă Ischi. Ştii bine că cere prea mult timp. Ai o secure pe-aici?

Robert şi ceilalţi s-au albit.

— Sau un fierăstrău? continuă Ischi. Cuţite de

măcelar?

— Am ce trebuie, spuse Robert dintr-o suflare.

— Atunci la treabă, ordonă Ischi. Tu, Fritz, tu eşti cel mai puternic. Tu o să tranşezi cadavrul. Capul, braţele, picioarele şi ţine minte, picioarele le tai în două! apoi te ocupi de trunchi. N-o să fie uşor la greutatea asta. Uitaţi-vă la pântece. Ticălosul. Îngrăşat pe spinarea noastră.

Cei patru oameni ascultă, aprobă, Robert scoate instrumentele. Satârul, un fierăstrău solid, un cuţit lung de măcelar.

— Trebuie să-l dezbrăcăm întâi, spuse Ischi. Şi să împărţim banii. O să fac socotelile. Cea mai mare parte la Partid. Mă ocup eu de tot. Hainele, e foarte simplu, o să le ardem în pădure. Am reperat un colţ cu Max.

— Şi corpul? întreabă Ballotte. Ce facem cu bucăţile?

— Mă ocup eu de tot, repetă Ischi. Toate bucăţile ticălosului o să le punem în bidoane de lapte, pe care le scufundăm la Chevroux (port aflat la cincisprezece kilometri de Payerne, pe lacul Neuchâtel). Cunosc un pescar, în port. Am aranjat să ne împrumute barca cea mai mare. Astă-seară. La noapte. La trei sute de metri de mai suntem liniştiţi, ha-ha-ha, de rest se ocupă peştii.

X

Pe Rue-à-Thomas, în grajdul fraţilor Marmier, asasinii s-au apucat de îngrozitoarea treabă. Fără haine, corpul mortului este ţinut de cele patru membre şi tăiat, bucăţit, tranşat. Mai întâi mâinile, şi braţele, picioarele groase, apoi capul care le dă de furcă pentru că fibrele cervicale nu vor să cedeze şi trebuie să-l smulgă cu patru mâini de trunchiul gros.

Fritz conduce ostilităţile, mulţumit de înspăimântătoarea sarcină ca de un soi de recompensă. Fierăstrăul face un zgomot aspru pe osul evreului. Fritz nu clinteşte, are metodă, a lucrat în măcelărie ca ucenic casap şi a tranşat multe vite, om de bază la alţi patroni. Dinţii fierăstrăului atacă, lama cuţitului de măcelar taie şi separă pulpa, subţiorile, braţele.

Sângele curge din abundenţă, aşchiile de os ţâşnesc,

zdrenţe de piele. Pentru a acoperi aceste zgomote de măcelărie, Max taie lemne în faţa porţii fluierând şi mormăind un cântec de Fernandel:

Ignat, Ignat.
Un nume minunat.
Ignat, Ignat, îmi vine ca turnat.

Este ora douăsprezece şi jumătate. Max se duce să caute trei bidoane de lapte, le duce în grajd, încercând să nu vomite. Mirosul de sânge, de limfă, de grăsime, este greţos în căldura grajdului.

— E sufocant aici, strigă Ballotte. Grăbeşte-te să termini, Fritz. Am obosit deja de când ne ocupăm de jidan.

Fritz Joss se opinteşte atât de tare încât se clatină pe picioare. Dar trunchiul rezistă. Trebuie să-l întoarcă pe toate părţile ca să ştie pe unde să-l atace. Pentru a termina mai repede, hotărăşte să-l taie cu securea pe lungime, sternul este sfârtecat, coloana şi coastele trosnesc, e gata. Un evreu mai puţin pe teritoriul elveţian, înghesuie în grabă cioturile, capul şi jumătate din trunchi în primul recipient, cealaltă jumătate cu braţele şi mâinile în al doilea bidon, în sfârşit picioarele într-al treilea. Dar este greu să le îndoaie complet şi picioarele ies din recipient. Biete semnale de amărăciune, ele vor pluti în apa scăzută a lacului Neuchâtel, noaptea, în ţipetele lişiţelor şi ale porumbeilor. Dar ce înseamnă cele două picioare ale unui evreu? Ordinul de moarte este îndeplinit. Vine domnia. *Heil Hitler!*

XI

Între timp, în târg, patru vite au rămas legate de barieră, iară ca nimeni să le ia. Sunt boii de la Godel, Brasey, Losey şi viţica lui Cherbuin din Avenches, animalele pe care Arthur Bloch le cumpărase dimineaţa devreme, şi care mugesc acum în căldura devenită apăsătoare. La ora douăsprezece şi jumătate, prima dată, măcelarul Charly Bruder a venit să vadă ce se întâmplă, a recunoscut vitele şi ştie cine le-a cumpărat. Unde poate fi Arthur Bloch? Măcelarul Bruder nu-şi face gânduri.

Bloch s-a dus să bea un pahar cu unul dintre clienţi,

trebuie să se întoarcă dintr-o clipă în alta.

La ora unu vitele încă mugesc, ameţite de soare, Charly Bruder hotărăşte să le pună la adăpost.

Dar nici urmă de Arthur Bloch. La ora cincisprezece, măcelarul Bruder şi câţiva ţărani care au ieşit din cafenea hotărăsc să alerteze jandarmeria. „Arthur Bloch? Ha-ha-ha. O fi profitat ca să facă năzdrăvănii. Într-un hotel. Sau în pădure. O să apară, fiţi fără grijă”.

În aceeaşi seară, la Berna, Myria Bloch se nelinişteşte văzând că soţul ei nu se întoarce. Nervoasă, sensibilă, toată ziua a avut presimţiri rele şi acum o cuprinde panica. Telefonează uneia dintre fiice, la Zürich, cheamă un avocat, la Berna, un prieten de familie, membru al comunităţii. 1 va face demersuri chiar a doua zi. Mai întâi să cheme poliţia. S-a hotărât. Apoi să-l angajeze pe detectivul privat Auguste-Christian Wagniere, de la Lausanne, un om cunoscut pentru tenacitatea şi flerul lui. În plus, Wagniere se bucură de încrederea Poliţiei cantonale, cu care se întâmplă să lucreze, cunoaşte perfect regiunea, ştie despre insistenţele pastorului Lugrin şi despre agitaţia nazistă din Payerne. Le sugerează Myriei Bloch şi celor două fiice să publice un anunţ în ziarele locale, *Democratul* şi *Jurnalul de Payerne*, cu fotografiile lui Arthur Bloch şi să promită o recompensă pentru cine va da informaţii.

Totuşi, timpul presează pentru şeful Ischi. Din seara de 16, corpul tranşat al evreului Bloch este scufundat în largul lacului din Chevroux. Este linişte, nu se va mai întoarce de acolo. Acum trebuie lichidate hainele. Şi făcută împărţeala. Portofelul. Conţine cinci mii de franci elveţieni, o sumă foarte mare în vremea aceea. Ischi îi împarte după cum urmează: patru mii de franci pentru Partid. Un pic peste patru sute de franci pentru el însuşi. Restul repartizat între Ballotte şi fraţii Marmier. Fritz Joss, valetul cu bara de fier şi cuţitele de măcelărie, nu va primi decât douăzeci de franci.

Apoi costumul, vesta, lenjeria de corp vor fi arse la Neyrvaux, într-o peşteră din pădure. Grota cu lilieci. Este

aproape de Vers-chez-Savary, un cătun pierdut. Fernand Ischi şi banda lui au ales-o adeseori ca adăpost. Max Marmier se urcă pe locul din spate al motocicletei, cu veşmintele şi câteva obiecte, şi se îndreaptă, cu farurile stinse, spre pădure. Acolo, aruncă hainele, pălăria, bastonul şi chiar Sonotonul, grămadă pe pământul negru, şi le aprinde cu bricheta. Dar peştera este umedă, focul nu se aprinde bine, veşmintele nu ard.

— Nu trebuie să ne lăsăm prinşi. Deja seara trecută, când am fost să reperăm locul, doi puşti ne-au văzut… O să le facem felul, dacă trebuie. Până atunci, să nu mai stăm. Un pic de pământ peste toate, câteva pietre, frunze moarte adunate, n-o să vină nimeni să scotocească pe aici.

Şeful Ischi şi Max Marmier încalecă pe motocicletă şi se întorc la Payerne în întunericul nopţii albastre.

XII

N

noaptea târziu, Fernand Ischi o găseşte pe tânăra Annali în cămăruţa pe care o închiriază ea, pe strada Granges. O mângâie, o biciuieşte şi îi smulge ţipete până în zori. Vineri 17, sâmbătă 18, duminică 19 aprilie, nicio veste despre Arthur Bloch. Dar zvonuri diverse, glume deplasate, insinuări şi bârfe circulă în cafenelele din Payerne.

Fiica mai mare a lui Arthur Bloch vine la Berna să-şi susţină mama. Cea mică îşi anunţă sosirea. Myria n-a mâncat nimic de joi, rezistă doar cu ajutorul injecţiilor medicului.

Luni, 20 februarie, la Berlin, Wilbelm Furtwăngler dirijează *Simfonia a noua* de Beethoven, cu ocazia aniversării lui Adolf Hitler. În prezenţa conducătorilor regimului nazist, a familiilor demnitarilor, a reprezentanţilor industriei şi a corpului diplomatic, Führerul sărbătoreşte cincizeci şi trei de ani. Joseph Goebbels, ministrul Propagandei Reichului, celebrează radiosul eveniment.

Marţi, 21, şi miercuri, 22, apare anunţul familiei Bloch, mai întâi în *Jurnalul de Payerne*, a doua zi în

Democratul.

DISPARIŢIE

Se semnalează dispariţia domnului Arthur BLOCH, născut în 1882, domiciliat în Berna, negustor de vite, care a fost văzut ultima dată la târgul din Payerne, joi, 16 aprilie 1942. Semnalmente: înălţimea în jur de 170 cm, destul de corpolent, ras, purta la ureche un mic aparat electric Sonotone contra surdităţii, avea pardesiu gri-bej, pălărie bej, probabil un baston.

Orice persoană care poate să dea informaţii sau indicaţii este invitată să le comunice imediat Judecătorului de informaţii din arondismentul Payerne-Avenches.

Familia oferă o recompensă de o mie de franci persoanei care va furniza informaţii ce vor permite găsirea dispărutului sau stabilirea cu certitudine a împrejurărilor în care a dispărut.

Comunicatul are de o parte şi de alta două fotografii foarte clare ale lui Arthur Bloch. La stânga în costum şi cămaşă albă, batistă de mătase albă la buzunar, pe un fond negru straniu, care parcă îl trecea deja în lumea de dincolo. La dreapta, cu pălăria înfundată până la sprâncene, ai zice că e un aviator cu faţa dură sau un bancher american într-un film mut al anilor ’20.

În zilele următoare mai multe persoane au susţinut că au informaţii. Cineva l-a văzut pe Arthur în trenul de Berna, aceeaşi corpolenţă, aceleaşi haine, dar dispărutul era blond. Şi-o fi vopsit Bloch părul? Un altui îl confundă cu un domn Braun, un negustor de vite din Basel, care a tras la Hotel des Alpes, la Payerne, dar dl. Braun nu este evreu. Un altul cu un domn Dreyfhs, găzduit şi el la Alpes. Alţii l-au surprins cu o femeie în pădurea Boulex. Alţii la Hotel de la Gare cu aceeaşi. Mărturia cea mai credibilă este cea a doi puşti din cătunul Vers-chez-Savary, care spun că au găsit într-o peşteră părăsită veşminte închise, o pălărie, un baston şi un Sonotone. Inventar melancolic. Se pare că aceiaşi copii i-au surprins pe Fernand Ischi şi pe Max Marmier în adăpostul lor, cu câteva zile în urmă.

Cercetările sunt în sfârşit serioase. Wagniere

alertează lumea. La Payerne, unde Poliţia de siguranţă a trimis anchetatori, limbile s-au dezlegat, iar bănuielile par să se confirme. Naziştii sunt asasinii. Coloana a Cincea. Laţul se strânge. Acum nu mai există nicio îndoială. Este şeful de district de la garaj.

Dar curios, în loc ca oroarea dispariţiei sau groaza pe care o răspândeşte să trezească compasiune sau tristeţe, un rânjet batjocoritor îşi face loc la cafenele, ironii murdare, aluzii la „evreism”, la „profit”, la negustoria „parazită”. Numere din *Gringoire* şi din *sunt peste tot* continuă să circule printre notabilităţi. Niciodată, de la ascensiunea lui Hitler şi persecuţiile din *Noaptea de cristal,* nu s-a perceput un asemenea sentiment de ură la adresa israeliţilor. Şi chiar cei care, la proces, îşi vor manifesta ostilitatea faţă de Fernand Ischi şi banda lui, spun bancuri cu jidani şi terorile lor

XIII

Vineri, 24 aprilie, ora opt dimineaţa, vreme bună la Payerne, aer proaspăt, triluri de păsări se aud în liliecii şi teii deja înfloriţi. Pe drumul spre Corcelles, în zori, o echipă de jandarmerie şi doi poliţişti din Payerne îl aşteaptă pe Fernand Ischi la podul de la Riollaz, care trece peste calea ferată dintre depozitele ruginite, atelierele dezafectate şi berăriile Beauregard. Mai la nord, prin câmpii, şinele nostalgice cu trenuri ale căror locomotive îşi aruncă fumul în nori negri. Ischi va ieşi imediat de la el, un pic mai sus pe stradă. Este punctual, elegant, stă foarte drept şi înaintează cu un pas vioi în direcţia jandarmilor. Este cu siguranţă înarmat, Poliţia face somaţiile. Ischi nu opune nicio rezistenţă. Este închis în sălile de arest ale închisorii municipale.

Este percheziţionat. Se găseşte asupra lui o armă de foc, inseparabilul Walther 7.65, şi chei, mai multe paşapoarte, o carte de identitate, treisprezece tichete pentru alimente, un pachet început de ţigări Laurens roşii, cinci caramele Disch, un bilet la loterie, două scrisori cu ştampila de Berna şi două broşuri de propagandă

hitleristă.

Faţa este rasă proaspăt, părul tuns scurt, urechile clăpăuge sunt împinse înainte. Pantaloni şi sacou la modă, foarte cambrate, de lână netedă gri-verde, o centură oblică la spate pentru a-i da o alură militară. Încălţăminte cu şiret stil sport, din piele deschisă, cu talpă groasă de crep. O pălărie tiroleză de fetru verde purtată pe spate îi dă, în acea dimineaţă, aerul curios al unui paznic sau al unui furnizor de Berghof sau de Berchtesgaden. Şi un puternic miros de apă de colonie.

Da, este antisemit, nu s-a ascuns niciodată. Da, s-a gândit că lichidarea unui evreu elveţian ar fi un exemplu răsunător. Şi apoi, duceţi-vă la dracu' cu poliţia şi cu legile voastre. În orice caz, Germania ne va scoate din asta în săptămânile următoare. Credeţi că Legaţia ne va lăsa să fim umiliţi? Moartea lui Bloch, a aflat-o din ziare. Dar el este şeful, el, Fernand Ischi, şeful Partidului, şeful de district, care le-a ordonat fraţilor Marmier să-l aducă pe evreu în Rue-à-Thomas şi să-l omoare pe loc. Nu ştie nimic despre tranşarea corpului. Dar dacă au făcut-o, au avut dreptate. Porcul! Nicio milă. Nu spune nimic despre Georges Ballotte şi despre Fritz Joss.

strângere de inimă, şi într-o ciudată simetrie a contrariilor, de fiecare dată când este pomenită, sălbăticia martiriului lui Arthur Bloch. „A fost omorât acest evreu şi a fost tranşat exact ca un porc la abatorul fermei". În vinovăţia sa, Payerne opune şi amestecă exemplul evreiesc şi carnea de porc, *Zidul plângerii* şi mesele de tranşat de la laboratorul porcin. Oh, Ieremia, profet întunecat, ai anunţat răul: „Mă pândeşte ca un urs şi ca un leu într-un loc ascuns. Mi-a abătut căile, şi apoi s-a aruncat pe mine, şi ina pustiit" 2

În faţa sălii de judecată, acum păzită strict, aceeaşi mulţime care asista batjocoritoare la cercetări, cu aluzii josnice şi cu bancuri, îi insultă acum pe suspecţi şi cere cea mai grea pedeapsă. Tranşarea corpului şi aruncarea lui în apele de la Chevroux au impresionat imaginaţiile şi au produs stupoare. O reprobare mimetică zguduie oraşul

de măcelari şi mezelari. În faţa vitrinelor negustorilor de carne, populaţia speriată are un spasm de atracţie şi de respingere care face să crească emoţia, şi un fel de vinovăţie colectivă care va bântui mult timp conştiinţele din Payerne. Emblema oraşului, porcul radios şi fericit care râde cu tot râtul şi îşi arată pântecele roz, această marcă însăşi devine obscenă, cinică, vicioasă pentru că aminteşte altă carne, şi aceasta sacrificată şi batjocorită pentru o cauză murdară. Nu ajunge la Legea evreiască, la interzicerea absolută a cărnii de porc, cine nu-şi aminteşte cu o

Ce este oroarea? Când

Jankelevitch declară imprescriptibilă toată crima de la Slioah, îmi interzice să vorbesc în afara acestei hotărâri. Imprescriptibilă. Ceea ce nu se iartă. Ceea ce nu va fi niciodată plătit. Nici uitat. Nici prescris. Nicio răscumpărare de niciun fel. Răul absolut, pentru totdeauna, iară posibilitate de negociere.

Povestesc o istorie murdară şi mi-e ruşine să scriu cel mai mic cuvânt. Mi-e ruşine să relatez un discurs, cuvinte, un ton, acte care nu sunt ale mele, dar care devin, fără să vreau, prin scris. Căci Vladimir Jankelevitch spune, de asemenea, că orice complicitate înseamnă înşelătorie şi că a prezenta cea mai mică aluzie la antisemitism, sau a provoca prin aceasta râsul, caricatura sau dezvoltări estetice, este deja, în sine, un act intolerabil. Sunt născut la Payerne, unde mi-am petrecut şi copilăria, şi nu greşesc când sondez împrejurările care nu au încetat să-mi otrăvească memoria şi să-mi întreţină, de atâta timp, un inexplicabil sentiment de vinovăţie.

Când s-au petrecut aceste lucruri aveam opt ani. La colegiu, stăteam alături de fata mai mare a lui Fernand Ischi. Fiul şefului de post al jandarmeriei, care l-a arestat pe Ischi, era elev în aceeaşi clasă. La fel şi fiul judecătorului Caprez, care avea să prezideze procesul asasinilor lui Arthur Bloch. Tatăl meu conducea colegiul secundar şi şcolile din Payerne.

L-a avut elev pe Ballotte şi, în această calitate, a fost

audiat ca martor la instrumentarea procesului. Prezida Cercul Reginei Berthe, un club democrat puternic anti-nazist, şi era pe lista viitoarelor victime ale bandei de la garaj, după Jean Bloch şi copiii lui. Acasă, în clasă, în recreaţie, în magazine, pe stradă, cuvinte apăsătoare amplificau îngrijorarea. Îmi amintesc imnurile naziste, discursurile lui Hitler, fanfarele Wehrmachtului, pe care difuzoarele şi toate maşinile din garaj le transmiteau în piaţa Târgului, la ora douăsprezece, la ieşirea de la şcoală, atât de tare încât acopereau clopotele bisericii.

Sâmbătă, 25 aprilie 1942. Cei cinci suspecţi au fost închişi devreme, în zori, în închisoarea preventivă de la Bois-Mermet, la Lausanne. Instrumentarea poate începe. Procesul este fixat la mai puţin de zece luni. Va începe la Tribunalul din Payerne, la 15 februarie 1943. Durata: cinci zile. Preşedinte: Marcel Caprez.

Învinuiţii, ai căror avocaţi, unul din Geneva, deosebit de arogant, sunt plătiţi de Legiunea Germaniei, vor intra în detalii sordide. Confruntaţi cu instrumentele de la măcelărie şi cu fotografiile bucăţilor victimei, ei nu se clintesc, nu se emoţionează, vorbesc cu o precizie lentă, stupidă, rătăcită, despre motivele şi actele lor. Se degajă ura profundă faţă de evrei. Inteligenţa plată halucinantă, încrederea absolută în Germania, în curând victorioasă asupra Elveţiei, cantonul Vaud devine Provincia de Nord şi Fernand Ischi prefectul ei. Şef de district! precizează Ischi, arcuindu-se.

Reiese din toate audierile că exemplul a fost voit, premeditat, revendicat. Fernand Ischi a repetat de mai multe ori: Germania ne va scoate din acest impas. Voi toţi, în curând, veţi plăti.

Cele cinci condamnări sunt grele.

Toate cu pedeapsa închisorii.

Condamnare pe viaţă pentru Fernand Ischi, şeful bandei şi instigatorul crimei.

Condamnare pe viaţă pentru Robert Marmier şi Fritz Joss.

Douăzeci de ani de închisoare pentru Georges

Ballotte, minor – avea nouăsprezece ani – în momentul comiterii faptelor.

Numai cincisprezece ani pentru Max Marmier, a cărui responsabilitate în cauză este considerată mai mică.

Imediat ce a văzut că laţul se strânge, Philippe Lugrin a fugit în Germania, cu ajutorul serviciilor diplomatice ale Reichului. Va petrece trei ani în diferite birouri de traducere şi de spionaj şi va fi arestat la Frankfurt, în 1945, de Armata americană, care-l condamnă la cincisprezece ani de închisoare, dar care îl predă Elveţiei. Teologul antisemit, ob sedat, este judecat de tribunalul din Moudon, în 1947, şi condamnat la douăzeci de ani de închisoare. Va executa două treimi şi va ieşi mai energic şi mai virulent în ura sa intensă.

Într-o zi de vară a anului 1964, cum îl recunosc la o masă de la cafeneaua din Vieux-Lausanne, aleg, împotriva oricărei decenţe, să mă aşez în faţa lui şi să-l privesc cu o curiozitate nedisimulată. Nu mă puteam înşela. N-am văzut decât fotografiile lui, dar el este, înspăimântătorul Lugrin, aşezat singur la câţiva centimetri de mine. Îl fixez, mă fixează şi el cu o privire prudentă şi arogantă, de om gata să riposteze şi să fugă. Ochi foarte albaştri. Angelici. Faţa neatinsă de închisoare. Fruntea înaltă. Nasul îngust şi alungit.

Ochelari mici rotunzi, încercuiţi cu metal, în jurul privirii albastre strălucitoare care continuă să mă fixeze. Din tot corpul degajă alarmă şi repliere, răutate, o menţinere glacială a ardorii violent reţinute. Omul lui Dumnezeu? Omul diavolului. Demonul şi-a încurcat reperele, şi-a deturnat finalităţile, a invadat şi rătăcit ultimele faruri ale acestui suflet mort.

— Sunteţi pastorul Lugrin, îi spun.

El a schiţat o mişcare de retragere, apoi s-a încordat ca să răspundă.

— Philippe Lugrin. Şi?

Voce tranşantă, privire dură, acum înclină capul ca pentru a ataca, văd mai bine fruntea încăpăţânată şi netedă, părul lipit, sau ce a mai rămas din el, cu briantină

albăstruie. Aureolă în jurul capului aproape fosforescentă în penumbra cafenelei.

— Şi nimic. Voiam să-l văd de aproape pe pastorul responsabil de asasinarea lui Arthur Bloch.

— Credeţi că mă intimidaţi, domnul meu, cu o poveste veche!

Jankelevitch îmi revine în minte: „Responsabilitatea nemaiauzită care este a noastră, să avem un suflet care ne supravieţuieşte în eternitate”. Ce supravieţuire pentru cea a personajului întâlnit acolo? Un pitic calm şi violent, cu ochelari mici strălucitori, crispat din toată fiinţa asupra detestării creaţiei.

Am ieşit din cafenea mirându-mă şi gândindu-mă la Payerne, unde m-am născut, unde mi-am petrecut copilăria, şi la Isebi, la partizanii lui, la Lugrin pe care îl abandonez furiei lui. Dar l-am văzut pe Lugrin, este un spectacol care murdăreşte, trebuie să fac un efort pentru a-l pune la locul său rău. Şi de-a lungul întregii plimbări, ca şi cum m-aş antrena pentru a-l pierde din vedere, îmi revin cuvinte deosebit de grave: „Îl cunoşti pe omul acesta?

— Nu, nu-l cunosc. Nu l-am văzut niciodată.

— Gândeşte-te. Eşti sigur că nu-l cunoşti pe acest om?

— Nu, nu-l cunosc”.

Ca şi cum deja obsesia acestui om mă prindea şi mă înspăimânta.

XVI

de metri de mormântul tatălui său. Toată comunitatea este prezentă. De la Basel, de la Zürich, de la Vevey, de la Lausanne, de la Avenches şi de la Payerne, au venit oameni cunoscuţi şi necunoscuţi, mulţi prieteni, unii veri, rude îndepărtate care vor să le aline pe Myria Bloch şi pe fetele sale. Şi să se întâlnească, să strângă legăturile în tristeţe şi în frică.

La ora opt şi jumătate, când rabinul Messenger ia cuvântul, cimitirul îngust este înţesat sub vântul de la Aar şi chemările mierlelor care ţopăie prin ramurile ulmilor şi

cedrilor. Este frumos, este răcoare, râul Aar îşi trimite boarea… Rabinul Messenger aminteşte de bunătatea lui Arthur Bloch. Dragostea pentru a-i săi. Omenia care emana din gesturile şi cuvintele sale. Şi că fusese soldat elveţian. Refuzul de a părăsi această ţară, de a-şi urma o parte din familia care emigra, la începutul războiului. Era un om drept, spuse rabinul. Şi acest om drept, ca în timpurile cele mai îndepărtate, a fost sacrificat.

Discursul lui Georges Brunschwig este mai explicit. El denunţă plaga rasistă şi face din asasinatul lui Arthur Bloch o crimă istorică şi politică. Preşedintele comunităţii israelite din Berna, Georges Brunschwig şi-a trăit copilăria în regiunea Payerne, este el însuşi fiul unui negustor de vite din Avenches. Ştie despre ce vorbeşte când stigmatizează persecuţia.

Dar în acel moment se petrece un fenomen foarte straniu. Pe măsură ce Brunschwig vorbeşte, criticând războiul, înaintarea armatelor lui Hitler şi ameninţările de exterminare a evreilor din întreaga Europă, s-ar spune că cimitirul micuţ în care răsună aceste cuvinte se izolează şi se îndepărtează o clipă într-un trecut de patru mii de ani, separat de oroare şi scăldat într-o lumină proaspătă, muzicală, care uşurează şi duce departe scena tragică.

Şi când se recită *Kaddisch-ul*, cu o voce intensă şi sonoră, este ca şi cum vocea vorbită a oamenilor este retransmisă în Dumnezeu, martorul acestei noi încercări şi al acestui popas în lumea nemiloasă. Numai Dumnezeu, care îşi va conduce şi de data aceasta poporul prin deşertul atroce.

Micuţul cimitir israelit din Berna era, în acea dimineaţă, insulă de pământ ancestral, scurt răgaz rupt din lumea în care se instaurează în sânge domnia ariană. Spaţiu îngust de pământ îmbibat cu credinţa ancestrală, credinţă ameninţată, rănită şi reînsufleţită de cuvintele din *Kaddisch*, care se recită pentru Arthur Bloch. Inimile sângerează şi nedreptatea copleşeşte familiile noastre din Alsacia, din Ungaria, din Polonia. Se omoară şi se mutilează unul dintre ai noştri la doar patruzeci de

kilometri de acest loc sfânt, oh soartă de plâns a poporului nostru, destin crud. Azi dimineaţă, la cimitirul israelit din oraşul Berna, foarte aproape, foarte departe de Europa lui Adolf Hitler, corpul martirizat ai lui Arthur Bloch răspândeşte, în acelaşi timp, forţă şi panică în spiritul întregii asistenţe, în jurul mormântului închis.

Anul următor, Myria Bloch a pus o dală pe mormânt. Împotriva obiceiului comunităţii din Berna şi împotriva părerii rabinului Messenger, a gravat o deviză în gresia rece:

GOTT WEISS WARUM

(Dumnezeu ştie de ce)

Ceea ce arată ironic încrederea şi provocarea în hotărârile Celui de Sus. Şi că obscuritatea domină. Şi că orice înţelegere omenească, a accepta, a şti, a recunoaşte, este imposibilă pentru totdeauna.

Myria Bloch va muri cinci ani după asasinarea soţului ei şi va fi înhumată alături de el. Pe piatra funerară este gravat patronimul, lângă datele sale şi Dreyfus, numele ei de fată. Moartă de tristeţe. Şi de disperare fără margini. Myria Bloch şi-a pierdut minţile. Absenţă, demenţă.

Nimic nu se explică, nimic niciodată nu este accesibil celui care a recunoscut o dată pentru totdeauna nedreptatea făcută unui suflet. Dincolo de orice raţiune.

Şi de orice sfârşit. Myria Bloch moare nebună, dar de disperare. Şi această durere este zăvorul. Imprescriptibilul lui Jankelevitch. Mă gândesc la această nedreptate milenară şi la exemplul lui Arthur Bloch. Mă lovesc de acelaşi zăvor. Un refuz opac în străfundul vidului, asupra căruia Dumnezeu tace, sau ştie, hotărăşte şi securea răilor, focul cuptoarelor, ne condamnă la noapte şi la cenuşă.

Dar se petrece, şi aici, un alt fenomen straniu. Căci se întâmplă ca bătrânul scriitor care a asistat la această poveste pe când era un băieţel, să se trezească uneori în toiul nopţii bântuit şi rănit. Şi atunci crede că el este copilul care a fost altă dată, şi care îi întreba pe ai săi. Îi întreba unde era omul care fusese asasinat şi tăiat în bucăţi, aproape de casa lui. Întreba dacă se va întoarce. Şi

cum va fi primit.

— Este adevărat că în seara asta rătăceşte?

— Vrei să vorbeşti despre Arthur Bloch, i se răspundea cu voce foarte joasă. Despre Arthur Bloch nu se vorbeşte. Arthur Bloch era înainte. Poveste veche. Poveste moartă.

Dar o voce nu tace în visul bătrânului om copil.

— Aşadar era înainte? Şi acum?

Arthur Bloch, evreul rătăcitor, pentru că nu-şi găseşte odihna sub dala inscripţionată cu *Gott weiss warum.* La ora aceasta, Arthur Bloch care ştie, despre Dumnezeul absolut care ştie, în timp ce noi nu ştim. Arthur Bloch al zăvorului negru sub zăpadă. Sau sub cenuşa timpului. Prin injurii, dispreţ, camere de gazare, crucea de fier, tristeţea dealurilor de la Auschwitz şi de la Payerne, ruşinea nazistă de la Treblinka şi din târgurile de porci de la Broye. Totul

Jean Priposiet ISTORIA ANARHISMULUI…34, 90 lei

Anthony Blond O ISTORIE SCANDALOASĂ A ÎMPĂRAŢILOR ROMANI 29, 90 lei

Dominique Venner ISTORIE ŞI TRADIŢIE LA EUROPENI 24, 90 lei

Rosa Agizza MITURI ŞI LEGENDE ALE ROMEI ANTICE 32, 90 lei

John Malone VERDICTUL TIMPULUI 29, 90 lei

Michel Faucheux O ISTORIE A RĂULUI 29, 90 Iei

Martin Seymour 100 CELE MAI IMPORTANTE CĂRŢI Smith DIN ISTORIA OMENIRII 39, 90 lei

100 MARI LIDERI DIN ANTICHITATE PÂNĂ ÎN PREZENT 34, 90 lei

O ISTORIE A PIRAŢILOR 35,00 lei

TERRA SE DESTĂINUIE 29,00 lei

VIEŢILE MARILOR COMPOZITORI 37,00 lei

ISTORIA VRĂJITORIEI ÎN OCCIDENT 36,00 lei

MIRCEA ELIADE. PAGINI REGĂSITE 39, 50 lei

MIRCEA ELIADE ŞI CONTEMPORANII SĂI 34,00 lei

FEMEILE DIN BIBLIE 37, 50 lei

FENOMENE INEXPLICABILE – O EXPLORARE FASCINANTĂ A CELOR MAI STUPEFIANTE MISTERE 36,00 lei

UN DICŢIONAR AL BIBLIEI. GHIDUL ESENŢIAL AL CELEI MAI BINE VÂNDUTE CĂRŢI DIN LUME 42,00 lei

CLANUL EMMEI HARŢE 34,00 lei

UN VIS ÎMPLINIT 22,00 lei

MOŞTENITORUL 38, 50 lei

ELIZABETH 29,00 lei

MÂNA DESTINULUI 33,00 lei
SECRETUL DINTRE NOI 32,00 lei
ÎNVAŢĂ SĂ IUBEŞTI 34,00 lei
ADEVĂRATA DRAGOSTE 22,00 lei
AN I < >NIU Şi (: i. COPATRA 39,00 lei
DESCHIS. ÎNCHIS» 0,00 lei
CARUSELUL INIAI NIII OK/4.00 Ici LADOLCE VITA /1,00 Ui
LUPTA CU DKSTINUI 00 la.
CONSPIRAŢIA SPIN U \ 0 „” i
MAREA SCHIMBĂRI inimi, i
HOUDINI, ULTIMUL
MAGICIAN Şi,00 l.t
UN MESAJ ŞOCANT i.00 1.1
DISPĂRUT FĂRĂ URMĂ 20.**no 1**.1
PĂDUREA 28. Mi l.i
DESTINE FURATE» 0,00 Irl
NU PRIVI ÎNAPOI 28,00 Irl
ALERTĂ DE GRADUL ZERO.32, 90 Ici
MAREA RATARE 25,00 lei
TRANDAFIRII SUNT ROŞII...22,00 lei VIOLETELE SUNT ALBASTRE24,00 lei
ÎNSCENAREA 33, 90 lei
MINCIUNI NEVINOVATE 32, 50 lei
DUELUL INIMILOR 39,00 lei
BLESTEMUL 34,00 Iei
RIVALITATE 29, 90 lei
CĂSĂTORIE SCANDALOASĂ 32,00 lei
ORA ZERO 28,00 lei
TENTAŢIE 22,00 lei
NU TE POŢI ASCUNDE 39,00 lei
FURIE OARBĂ 24, 90 lei
TESTAMENTUL LUI
HOLCROFT 39,00 lei
IDENTITATEA LUI BOURNE.39, 90 Iei SUPREMAŢIA LUI BOURNE.37,00 lei
Sandra Brown JURĂMÂNTUL UITAT 24, 90 lei

PARAVANUL DE FUM 31,00 lei
Sarah Addison Allen GRĂDINA FERMECATĂ 36,00 Ici
Sholem Asch APOSTOLUL 35,00 lei
Steve Martini PROCESUL 29, 90 lei
Steven Pressfield ALEXANDRU CEL MARE 33,00 lei
Tamara McKinicy SECRETE DE FAMILIE 29, 90 lei
Vera Cowie CĂLĂTORIE ÎN TRECUT 35,00 lei
A. J. Cronin ANII TINEREŢII 36,00 Ici
GRĂDINARUL SPANIOL 21,00 lei
G.M. Ford NOAPTE FĂRĂ NUME 29,00 lei
Tim LaHaye.
Gregory S. Dinallo PUTEREA IUBIRII 29,00 lei
John Grogan EU ŞI MARLEY 27,00 lei
Christophe Bataille VISUL LUI MACHIAVELLI 22,00 lei
Tara Janzen PE FUGĂ 25,00 lei
Carlene Thompson TACI ŞI UITĂ! 35,00 lei
Mary Higgins Clark UNDE EŞTI? 28,00 lei
Dominique
Fernandez PIAŢA ROŞIE 27,00 Iei
Éric Yung O TĂCERE VINOVATĂ 19,00 lei
BIOGRAFII CELEBRE
André Maurois UN DON JUAN – VIAŢA
LUI BYRON 32,00 lei
VIAŢA LUI CHATEAUBRIAND24,00 lei Evelyne Lever PE EŞAFOD – MARIA
ANTOANETA 25,00 lei
Carolly Erickson ELIZABETAI – REGINA VIRGINA 28,00 Iei
GIORDANO BRUNO 24, 90 lei
Michael White.
John Gribbin ALBERT EINSTEIN 29, 90 lei
D. Volkogonov TROŢKI 22,00 lei
Henri Troyat TERIBILELE ŢARINE 33,00 lei

Irving Stone TURNUL NEBUNILOR 49, 50 lei
PARIA 42,00 lei
AGONIE ŞI EXTAZ 43,00 lei
Stanley Wells SHAKESPEARE PENTRU ETERNITATE 46,00 lei
CARTE DIVERSĂ
Sanda Marin CARTE DE BUCATE 27,00 lei
Georgeta Nichifor DICŢIONAR ROMÂN-ENGLEZ 2006 16, 90 Iei
J. F Dortier ŞTIINŢELE UMANISTE 32, 90 lei
Traian Tandin PARANORMALUL ÎN CRIMINALISTICĂ VOL. 1 32, 90 lei
PARANORMALUL ÎN
Christine Magro SPECIALIŞTII RĂSPUND ÎNTREBĂRILOR DVS 14, 90 lei
Colectiv ZOONOZE 85,00 lei
Pavel Abraham DICŢIONAR DE DROGURI. TOXICOMANII ŞI DEPENDENŢE 59,00 lei
Pat Thomas METEOSENSIBILITATEA 27, 90 lei
Valentin Iltenie MEDICINA LEGALĂ 39,00 lei
MED EXPRES
Ed. Isabel Toyos OBOSEALA 12, 90 lei
STRESUL 12, 90 Iei
SCHIMBĂ-ŢI VIAŢA
Muriel Levet OAMENI FĂRĂ BOU – SECRETUL LONGEVITĂŢII ÎN 7 LOCURI ALE LUMII 24,00 lei
Denis Doucet PRINCIPIUL MICULUI PINGUIN. SUFERIŢI DE SINDROMUL SUPRAADAPTĂRII? 18,00 lei
ULTIMELE APARIŢII
John Guiliebaud PILULA ANTICONCEPŢIONALĂ ŞI

Romanul de faţă este povestea unei crime antisemite, care l-a obsedat pe JACQUES CHESSEX toată viaţa.

În 1942, când se petrece acţiunea, scriitorul avea opt

ani şi locuia la Payerne, un oraş din Elveţia în care se resimt din plin consecinţele războiului lui Adolf Hitler: falimente, şomaj, teama că oamenii să nu fie antrenaţi în conflagraţia care zdruncină toate ţările vecine. În acest context tensionat, evreii sunt ţinta ideală a unei ranchiune şi aversiuni ancestrale. Astfel, un mic grup de elveţieni cu convingeri naziste simt nevoia să dea o lovitură senzaţională, care să le alunge starea de plictis. Le trebuie o victimă expiatoare, **un evreu drept exemplu,** un om nevinovat. O vor găsi în persoana lui Arthur Bloch, un negustor de vite…

Un roman de atmosferă, scris fără artificii literare, superb şi terifiant, care ne aruncă în profunzimile abisale ale unei orori fără nume, absurde şi zadarnice.

Coperta 1: *Delegates visiting the Reformation Monument,* Geneva – Elveţia, Martie 1946, Fotograf: Walter Sanders

ISBN 978 – 973 – 629 – 278 – 1

EDITURA LIDER

www.edituralider. ro

Romanul de faţă este povestea unei crime antisemite, care l-a obsedat pe JACQUES CHESSEX toată viaţa.

În 1942, când se petrece acţiunea, scriitorul avea opt ani şi locuia la Payerne, un oraş din Elveţia în care se resimt din plin consecinţele războiului lui Adolf Hitler: falimente, şomaj, teama că oamenii să nu fie antrenaţi în conflagraţia care zdruncină toate ţările vecine. În acest context tensionat, evreii sunt ţinta ideală a unei ranchiuni şi aversiuni ancestrale. Astfel, un mic grup de elveţieni cu convingeri naziste simt nevoia să dea o lovitură senzaţională, care să le alunge starea de plictis. Le trebuie o victimă expiatoare, **un evreu drept exemplu**, un om nevinovat. O vor găsi în persoana lui Arthur Bloch, un negustor de vite...

Un roman de atmosferă, scris fără artificii literare, superb şi terifiant, care ne aruncă în profunzimile abisale ale unei orori fără nume, absurde şi zadarnice.

Coperta 1: *Delegates visiting the Reformation Monument*, Geneva - Elveţia, Martie 1946, Fotograf: Walter Sanders

ISBN 978-973-629-278-1

EDITURA LIDER
www.edituralider.ro
15 LEI